

Poliisihallitus

Lapin poliisilaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta

1 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeista esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta.

Esitys sisältää ehdotuksia rikosprosessin sujuvoittamiseksi muuttamalla oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, esitutkintalain ja oikeudenkäymiskaaren säännöksiä.

2 Poliisiyksikön lausunto

Poliisiyksikkö lausuu hallituksen esitysluonnoksesta asiakohdittain seuraavaa.

2.1 Esitutkintaa ja syyteharkintaa koskevat muutosehdotukset

2.1.1 Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

Lapin poliisilaitoksen esitutkinnassa asianomistajan yksityisoikeudellisten vaatimusten selvittäminen ei juurikaan ole aiheuttanut olennaista viivästystä esitutkinnalle, mutta valtakunnallisesti on erityisen laajoja juttukokonaisuuksia, joiden yhteydessä ongelmia on ilmennyt. Esitys on tästä syystä tarpeellinen.

2.1.2 Rikosilmoituksen kirjaaminen

Esitys rikosilmoituksen kirjaamisen sujuvoittamisesta siten, että useiden samaa rikosta tai rikoskokonaisuutta koskevien ilmoitusten kirjaaminen ainoastaan yhdelle ilmoitukselle on tarpeellinen. Nykyisellään jo kirjataan ns. koonti-ilmoituksia ja siihen liittyvät erilliset ilmoitukset päätetään rikosprosessin sujuvoittamiseksi. Olisi merkittävä työn säästö, jos nämä erilliset ilmoitukset voitaisiin joissakin tietyissä tapauksissa jättää kirjaamatta.

2.1.3 Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Mahdollisuus luopua tietyissä tilanteissa esitutkintatoimenpiteistä on merkittävä keino kohdentaa viranomaisten resursseja oikein. Esimerkiksi verkkorikoksissa on tapauksia, joissa pankin toimesta on erityisesti varoitettu asianomistajaa todennäköisestä huijauksesta ja silti asianomistaja tekee toimenpiteitä, joiden kautta menettää rahojaan.

2.1.4 Ilmoitus epäillyn oikeuksista ja kuulusteltavalle tehtävät ilmoitukset

Ei lausuttavaa.

2.1.5 Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuus sekä loppulausuntomenettely

Edelleen syyttäjyhteistyössä syyttäjien työajan haasteet ovat yhteistyön esteenä. Pelkästään kiireellisiin ennakkoilmoituksiin vastaaminen kestää joskus liian pitkään. Määräaikojen vuoksi joudutaan tekemään tutkintaa suuntavia ratkaisuja ennen kuin syyttäjä ehtii ottaa yhteyttä. Lisäksi erikoissyyttäjät ovat kiinni usein edellisissä jutuissa, kun jo seuraavassa paljastavassa jutussa tehdään toimenpiteitä, joihin tarvittaisiin syyttäjän linjauksia.

Loppulausuntomenettelyä käytetään aivan liian vähän. Koulutusta tästäkin aiheesta on ollut ja sitä on tässä lausunto luonnoksessa vaikutuksien osuudessa käsiteltykin. Koulutuksen lisäämisellä ei yksin ratkaista prosessin joutuisuuteen liittyvää ongelmaa. Pitäisikö silti tältä osin kiinnittää huomiota päällystökoulutuksessa loppulausuntomenettelyn kautta saataviin hyötyihin ja sitä kautta markkinoida menettelyä paremmin osaksi esitutinnan arkea myös perusjuttuihin? Tutkinnanjohtajat pohtivat usein esimerkiksi salassapitoon liittyviä asioista. Loppulausuntoon voidaan ottaa asianosaisilta kannanotto salassapidon riittävydestä.

Laajoissa paljastavan tutkinnan jutuissa loppulausuntomenettely ei edistä prosessin sujuvuutta, koska epäiltyä ei voida velvoittaa tuomaan loppulausunnossa esiin asioita, joihin hän tulee prosessin myöhemmässä vaiheessa vetoamaan. Niitä tuodaan usein taktisesti esiin vasta tuomioistuinkäsittelyssä, kun nähdään paremmin kokonaisuus.

2.1.6 Perusteluvellisuuden keventäminen

Poliisin päätöksissä on edelleen paljon virheitä. Valitettavasti Patja ei järjestelmänä ohjaa tekemään oikeaa päätöstä, kuten Salpa järjestelmä esimerkiksi tunnistaa, mistä asiasta on kyse ja antaa mahdollisuuden tehdä vain siihen lain mukaan mahdollisia toimia. Päätöksen tekoa pitäisi edelleen automatisoida ja tehdä rakenteellisia muutoksia, jotka ohjaisivat oikeanlaiseen päätöksen tekoon. Kirjoitettavat kentät tulisi olla nimenomaan sitten päätöstä yksilöiviä asioita, eikä sellaisia, että fraasipankista kopioidaan pitkiä tekstejä, jotka eivät asianosaiselle avaudu. Lopussa tulisi olla myös selkeä yhtenäinen muutoksenhakuohjaus.

Poliisi joutuu tekemään päätökset kirjallisena, joten muutoksenhakukin tulee olla kirjallista. Useammassa poliisilaitoksessa REK päätöksentekijät joutuvat vastaamaan tyytymättömien asiakkaiden puheluihin ja tämä syö valtavasti tehokasta päätöksentekoaikaa.

2.1.7 Yleistiedoksianto erityisen laajoissa rikosasioissa

Ei lausuttavaa.

2.1.8 Tiedottaminen esitutkinnassa

Tältä osin olisi tarpeellista muuttaa salassapidon säännöksiä siten, että poliisi voisi vahvistaa rikosepäilyyn, kun asianosainen on itsekin tuonut asian julkisuuteen. Suostumus voitaisiin ottaa vastaavalla tavalla, kun asianosaiselta kysytään salassapidon laajuudesta loppulausuntomenettelyssä. Poliisi vaikuttaa nykyisessä tilanteessa hölmöltä, kun joutuu ottamaan kantaa kaikkien tiedossa olevaan tapahtumaan kuten kansanedustaja Vornasen tapauksessa.

2.2 Rikosasioiden tuomioistuinkäsittelyä koskevat muutosehdotukset

2.2.1 Tiedoksiantosäätely

Ei lausuttavaa.

2.2.2 Kirjallinen menettely

Esitetty laajennus on hyvä ja tällä uudistuksella saataisiin vaikutusta varmasti perusjuttujen tehokkaampaan hoitamiseen tuomioistuimissa ja sitä kautta tuomiot tulisivat nykyistä nopeammin täytäntöönpanoon.

2.2.3 Poissaolokäsittely

Esitetty uudistus on kannatettava. Tälläkin uudistuksella olisi saatavissa tehoa tuomioistuinkäsittelyihin perusjutuissa.

2.3 Ehdotusten vaikutukset ja muut huomiot

2.3.1 Onko teillä lisättävää tai huomioita vaikutustenarviointiin?

Vaikutukset on käsitelty perusteellisesti eri näkökulmista.

2.3.2 Onko teillä huomioita ehdotusten toimeenpanosta tai lakien voimaantulosta?

Ei lausuttavaa.

2.3.3 Onko teillä muita huomioita luonnoksesta hallituksen esitykseksi?

Esitetyt uudistukset ovat tavoitteen mukaisia ja konkreettisia. Esitys on hyvin valmisteltu.

Jyrki Pelkonen, Apulaispoliisipäällikkö

Pälvi Suokas, Rikosylikomisario

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.07.2025 klo 08:44. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

kirjaamo.Poliisihallitus@poliisi.fi, Kari.Siivo@poliisi.fi

Tiedoksi

Poliisipäällikkö Esa Heikkinen